

ข้อสอบข้อเขียนพระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๕
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ชั้น จุฬอาภิธรรมมิกะโท

สอบวันเสาร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

วิชา : ปกิณณกสังคหะ สมุจจยสังคหะ ๑๐ ข้อ รวม ๑๐๐ คะแนน

เวลา ๔ ชม.

-
๑. ก. ปริจเฉทที่ ๓ เรียกว่าอะไร ? เพราะเหตุใด ?
ข. คาถาแสดงมาติกาทั้ง ๖ และคำปฏิญญา เฉพาะคำแปลมีว่าอะไร ?
๒. ก. เจตสิกที่เกิดพร้อมด้วย เวทนาอย่างเดียว มีกี่ดวง คืออะไรบ้าง และเกิดพร้อมด้วยเวทนาอะไร?
ข. อโลกะ อโทสะ ที่ประกอบกับญาณวิปยุตตจิตนั้น เป็นเจตสิกพวกไหน
อโลกะ อโทสะ ที่ประกอบกับญาณสัมปยุตตจิตนั้น เป็นเจตสิกพวกไหน
และ ติเหตุกเจตสิก ๓๕ ดวงนั้น ได้แก่อะไรบ้าง เหตุ ๓ นั้น คืออะไร ให้แสดงตามคหิตัคคหนนัย ?
๓. ก. จงแสดงการจำแนกกิจ ๑๔ โดยจิต ๘๙
ข. กิจมี ๑๔ กิจ แต่ฐานของกิจเหล่านั้นมีเพียง ๑๐ ฐาน ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเหตุใด?
๔. ให้แสดงจิตที่เกิดใน ทวาร และพ้นจากทวารโดยแนนอนและไม่แนนอน ดังต่อไปนี้
ก. จิตที่เกิดในทวารเดียว ข. จิตที่เกิดในทวาร ๕
ค. จิตที่เกิดในทวาร ๖ ง. จิตที่เกิดพ้นจากทวาร ๖
๕. ให้แสดง จิตและเจตสิก ที่รับอารมณ์ ดังต่อไปนี้ โดยแนนอน
ก.นามอารมณ์ ข.รูปอารมณ์ ค.บัญญัติอารมณ์ ง.ปรมัตถอารมณ์
๖. ก. คำว่าวัตถุในวัตถุสังคหะนี้หมายความว่าอย่างไร ? วัตถุมีกี่อย่าง จงแสดงมาพร้อมองค์กรธรรม
ข. จงแสดงจิตดังต่อไปนี้
- จิตที่เกิดขึ้นโดยอาศัยวัตถุรูปแนนอน
- จิตที่อาศัยวัตถุรูปเกิดไม่แนนอน
- จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้อาศัยวัตถุรูปแนนอน
๗. ก. กิเลสมีจำนวนเท่าใด คืออะไรบ้าง ? ให้แสดงมาเฉพาะชื่อ
ข. ให้แสดงการนับกิเลสโดยพิสดาร ๑๕๐๐ มาดู ?
๘. ก. จงจำแนกพระธรรม ๙ โดยโสภณและอโสภณมาดู ฯ
ข. ให้แสดงอริปัตติ ๔ พร้อมทั้งความหมายและองค์กรธรรม ?
๙. จงแสดงความหมายและองค์กรธรรม ของธรรมต่อไปนี้ ใน โพธิปักขิยสังคหะ?
ก. ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน
ข. อุปฺปนฺนํ กุสลํ ภิโยภาวํ วายาโม
ค. วิมังสีธิบาท
ง. สติสัมโพชฌงค์
๑๐. ก. ในสัพพสังคหะ มีธรรมอยู่ที่หมวด? คืออะไรบ้าง?
ข. ให้แสดงอริยสัจจะ ๔ พร้อมทั้งความหมายและองค์กรธรรม

กลุ่มหลักสูตรและการสอน อภิธรรมโชติกิจวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้อสอบสัมภาษณ์พระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๕
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ชั้น จุฬอาภิธรรมมิกะโท

สอบวันอาทิตย์ที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

วิชา : ปกิณณกสังคหะ สมุจยสังคหะ ๕ ข้อ ๒๕ คะแนน เวลา ๑๕ นาที

๑. จงแสดงมาติกาทั้ง ๖ พร้อมความหมาย?

ตอบ แสดงมาติกาทั้ง ๖ พร้อมความหมายดังนี้ คือ

๑. เวทนาสังคหะ หมายความว่า การสงเคราะห์จิตเจตสิกโดยประเภทแห่งเวทนา ๓ หรือ ๕
๒. เหตุสังคหะ หมายความว่า การสงเคราะห์จิตเจตสิกโดยประเภทแห่งเหตุ ๖
๓. กิจจสังคหะ หมายความว่า การสงเคราะห์จิตเจตสิกโดยประเภทแห่งกิจ ๑๔ และฐาน ๑๐
๔. ทวารสังคหะ หมายความว่า การสงเคราะห์จิตเจตสิกโดยประเภทแห่งทวาร ๖
๕. อารัมมณสังคหะ หมายความว่า การสงเคราะห์จิตเจตสิกโดยประเภทแห่งอารมณ์ ๖
๖. วัตถุสังคหะ หมายความว่า การสงเคราะห์จิตเจตสิกโดยประเภทแห่งวัตถุ ๖

๒. ก. คำว่าเหตุ หมายความว่าอย่างไร? ผลที่เกิดจากเหตุ นั้น ได้แก่อะไร?

ข. ธรรมที่เป็นเหตุได้นั้นได้แก่อะไร? มีเท่าไร พร้อมความหมาย ?

ตอบ ก. คำว่าเหตุ หมายความว่า เป็นธรรมที่ให้ผลเกิดขึ้นและให้ผลธรรมนั้น ตั้งมั่นในอารมณ์ และให้เจริญขึ้นได้
ผลที่เกิดจากเหตุ นั้น ได้แก่ กายกรรม วาจากรรม มโนกรรม ที่เป็นกุศลบ้าง อกุศลบ้าง อพยากตบ้าง

ข. ธรรมที่เป็นเหตุได้นั้นได้แก่ เจตสิก มีอยู่ ๖ คือ

๑. โลภะ ความอยากได้	๒. โทสะ ความโกรธ
๓. โมหะ ความไม่รู้	๔. อโลภะ ความไม่อยากได้
๕. อโทสะ ความไม่โกรธ	๖. ปัญญา ความไม่หลง คือ รู้

๓. เจตสิกที่ทำหน้าที่มากที่สุดนั้นมีกี่ดวง ? คืออะไรบ้าง ? ให้บอกหน้าที่นั้น ๆ มาด้วย ?

ตอบ เจตสิกที่ทำหน้าที่มากที่สุดนั้นมี ๗ ดวง คือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ ทำหน้าที่ ๑๔ อย่าง คือ ปฏิสนธิกิจ ภาวังกิจ จุตติกิจ อาวัชชนกิจ ทัสสนกิจ สวณกิจ ฆายณกิจ สายณกิจ ฌุสนกิจ สัมปฏิจฉณกิจ สันตริณกิจ วัฏฐัพพนกิจ ชวนกิจ ตทารัมมณกิจ

๔. ก. สมุจยสังคหะ หมายความว่าอย่างไร ? ให้ยกวจนัตถะขึ้นแสดงด้วย ?

ข. พระอนุรุธอาจารย์ แสดงการจำแนกวัตถุธรรม ๗๒ นั้น ออกเป็นกี่หมวด ? คืออะไรบ้าง ? ให้บอกความหมายของหมวดนั้น ๆ มาด้วย ?

ตอบ ก. สมุจยสังคหะ หมายความว่า ปริจเฉทที่แสดงการรวบรวมปรมัตถธรรมทั้ง ๔ ที่มีสภาพเข้ากันได้ให้อยู่เป็นหมวด ๆ ชื่อว่าสมุจยสังคหะ ดังมีวจนัตถะแสดงว่า สห อัจฉินเต เอตถาติ สมุจโย (วา) สัม ปิณเตตวา อัจฉินเต เอเตนาติ สมุจโย ปริจเฉทที่ชื่อว่าสมุจยจะ เพราะเป็นปริจเฉทที่แสดงรวบรวมปรมัตถธรรมทั้ง ๔ ประการพร้อมกัน (หรือ) ปริจเฉทที่ชื่อว่าสมุจยจะ เพราะเป็นเหตุแห่งการรวบรวมปรมัตถธรรมที่มีสภาพเข้ากันได้ ให้อยู่เป็นหมวด ๆ

ข. พระอนุรุธอาจารย์ แสดงการจำแนกวัตถุธรรม ๗๒ นั้น ออกเป็น ๔ หมวด คือ

๑. อกุศลสังคหะ การแสดงสงเคราะห์ธรรมที่เป็นฝ่ายอกุศลโดยส่วนเดียว หมวดหนึ่ง
๒. มิสกสังคหะ การแสดงสงเคราะห์ธรรมที่เป็นกุศล อกุศล อพยากต ทั้ง ๓ ปนกันหมวดหนึ่ง

๓. โพรปักกียสังคหะ การแสดงสงเคราะห์ธรรมที่เป็นฝ่ายมรรคญาณ หมวดหนึ่ง

๔. สัพพสังคหะ การแสดงสงเคราะห์จิต เจตสิก รูป นิพพาน ซึ่งเป็นวัตรธรรมทั้งหมดรวมกันหมวดหนึ่ง

๕. คำว่า ชั้น หมายถึงความว่าอย่างไร? ให้แสดงชั้น ๕ พร้อมทั้งความหมาย และองค์ธรรม ?

ตอบ คำว่า ชั้น หมายถึงความว่า เป็นกลุ่มเป็นกอง ตรงกับบาลีที่กล่าวว่า ราสฏฐะชน (ราสอิฏฐะชน) ชนฺโธ
ชื่อว่าชั้น เพราะอรรถว่าเป็นกลุ่มเป็นกอง ชั้น มี ๕ คือ

๑. รูปชั้น กองรูป องค์ธรรม ได้แก่ รูป ๒๘

๒. เวทนาชั้น กองเวทนา องค์ธรรม ได้แก่ เวทนาเจตสิก ที่ในจิต ๘๙ หรือ ๑๒๑

๓. สัญญาชั้น กองสัญญา องค์ธรรม ได้แก่ สัญญาเจตสิก ที่ในจิต ๘๙ หรือ ๑๒๑

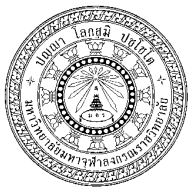
๔. สังขารชั้น กองสังขาร องค์ธรรม ได้แก่ เจตสิก ๕๐ (เว้นเวทนา สัญญา) ที่ในจิต ๘๙ หรือ ๑๒๑

ตามสมควร

๕. วิญญาณชั้น กองจิต องค์ธรรม ได้แก่ จิต ๘๙ หรือ ๑๒๑

กลุ่มหลักสูตรและการสอน อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เฉลยข้อสอบข้อเขียนพระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๕

อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ชั้น จุฬอาภิธรรมิกะโท

สอบวันเสาร์ที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

วิชา : ปกิณณกสังคหะ สมุจจยสังคหะ ๑๐ ข้อ รวม ๑๐๐ คะแนน

เวลา ๔ ชม.

๑. ก. ปริจเฉทที่ ๓ เรียกว่าอะไร ? เพราะเหตุใด ?

ข. คาถาแสดงมาติกาทั้ง ๖ และคำปฏิญญา เฉพาะคำแปลมีว่าอะไร ?

๑.ตอบ ก. ปริจเฉทที่ ๓ เรียกว่า ปกิณณกสังคหะ

เพราะเหตุว่า การแสดงสงเคราะห์จิตเจตสิกโดยเรียงรายทั่วไป คือ แสดงสงเคราะห์โดยประเภทแห่งเวทนา บ้าง เหตุบ้าง กิจบ้าง ทวารบ้าง อารมณบ้าง วัตถุบ้าง เหล่านี้

ข. คาถาแสดงมาติกาทั้ง ๖ และคำปฏิญญา เฉพาะคำแปลมีดังนี้

สภาวะธรรม ๕๓ คือ จิตและเจตสิก ชื่อว่า นามเตปญญาสา ว่าโดยลักษณะของตนๆ ประกอบด้วย เอกุปบาทตา เป็นต้น ตามที่ประกอบได้ ดังแสดงแล้วโดยพิสดาร (ในปริจเฉทที่ ๒)

บัดนี้ ข้าพเจ้าจะแสดงปกิณณกสังคหะของจิตและเจตสิกว่าด้วยอำนาจแห่งการเกิดขึ้นของจิต โดย ประเภทแห่งเวทนา เหตุ กิจ ทวาร อารมณ และวัตถุตามสมควร

๒ ก. เจตสิกที่เกิดพร้อมด้วย เวทนาอย่างเดียว มีกี่ดวง คืออะไรบ้าง และเกิดพร้อมด้วยเวทนาอะไร?

ข. อโลกะ อโทสะ ที่ประกอบกับญาณวิปยุตตจิตนั้น เป็นเจตสิกพวกไหน

อโลกะ อโทสะ ที่ประกอบกับญาณสัมปยุตตจิตนั้น เป็นเจตสิกพวกไหน

และ ติเหตุกเจตสิก ๓๕ ดวงนั้น ได้แก่อะไรบ้าง เหตุ ๓ นั้น คืออะไร ให้แสดงตามคหิตคคหนนัย?

ตอบ ก. เจตสิกที่เกิดพร้อมด้วยเวทนาอย่างเดียว มี ๖ ดวง คือ

โทหตุกเจตสิก ๔ เกิดพร้อมด้วย โทมนัสเวทนา อย่างเดียว

วิจิกิจฉาเจตสิก ๑ เกิดพร้อมด้วย อุเบกขาเวทนา อย่างเดียว

ปีติเจตสิก ๑ เกิดพร้อมด้วย โสมนัสเวทนา อย่างเดียว

ข. อโลกะ อโทสะ ที่ประกอบกับญาณวิปยุตตจิตนั้น เป็นเจตสิกพวก เอกเหตุกเจตสิก

อโลกะ อโทสะ ที่ประกอบกับญาณสัมปยุตตจิตนั้น เป็นเจตสิกพวก ทวิเหตุกเจตสิก

และ ติเหตุกเจตสิก ๓๕ ดวงนั้น ได้แก่ อัญญสมานเจตสิก ๑๓ โสภณเจตสิก ๒๒

(เว้น อโลกะ อโทสะ ปัญญา) ที่ประกอบกับ ญาณสัมปยุตตจิต

มีเหตุ ๓ คือ อโลเกเหตุ อโทสเหตุ อโมหเหตุ

๓. ก. จงแสดงการจำแนกกิจ ๑๔ โดยจิต ๘๙

ข. กิจมี ๑๔ กิจ แต่ฐานของกิจเหล่านั้นมีเพียง ๑๐ ฐาน ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเหตุใด?

ตอบ ก. แสดงการจำแนกกิจ ๑๔ โดยจิต ๘๙ มีดังนี้

จิตที่ทำหน้าที่ ปฏิสนธิกิจ ภาวังกิจและจุตติกิจ มี ๑๙ ดวง คือ อุเบกขาสันตிரณจิต ๒ .

มหาวิปากจิต ๘ มหัคคตวิปากจิต ๙

จิตที่ทำหน้าที่อวัชชนกิจ มี ๒ ดวง คือ ปัญจทวารวัชชนจิต ๑ มโนทวารวัชชนจิต ๑

จิตที่ทำหน้าที่ทสสนกิจ มี ๒ ดวง คือ จักขุวิญญาณจิต ๒

จิตที่ทำหน้าที่สวณกิจ มี ๒ ดวง คือ โสตวิญญานจิต ๒

จิตที่ทำหน้าที่ขายนกิจ มี ๒ ดวง คือ ฆานวิญญานจิต ๒

จิตที่ทำหน้าที่สายนกิจ มี ๒ ดวง คือ ชิวหาวิญญานจิต ๒

จิตที่ทำหน้าที่ผัสสกกิจ มี ๒ ดวง คือ กายวิญญานจิต ๒

จิตที่ทำหน้าที่สัมปฏิจฉนกิจ มี ๒ ดวง คือ สัมปฏิจฉนจิต ๒

จิตที่ทำหน้าที่สันตริณกิจ มี ๓ ดวง คือ สันตริณจิต ๓

จิตที่ทำหน้าที่ไวภูฐัพพกิจมี ๑ ดวง คือ มโนทวาราวชชนจิต ๑

จิตที่ทำหน้าที่ชวนกิจ มี ๕๕ ดวง คือ อกุศลจิต ๑๒ หสิตุปปาทจิต ๑ มหากุศลจิต ๘

มหากิริยาจิต ๘ มหัคคตกุศลจิต ๙ มหัคคตกิริยาจิต ๙ โลกุตตรจิต ๘

จิตที่ทำหน้าที่ตทารัมมณกิจ มี ๑๑ ดวง คือ สันตริณจิต ๓ มหาวิปากจิต ๘

ข. กิจมี ๑๔ กิจ แต่ฐานของกิจมีเพียง ๑๐ ฐาน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ทสสนกิจ สวณกิจ ขายนกิจ สายนกิจ ผุสนกิจ ทั้ง ๕ นี้ต้องตั้งอยู่ในระหว่าง ปัญจทวาราวชชนจิตกับสัมปฏิจฉนจิตเท่านั้น ตั้งอยู่ที่อื่นไม่ได้ ฐานนี้เรียกว่า ปัญจวิญญาน ฐาน ด้วยเหตุนี้ฐานจึงมีเพียง ๑๐ ฐาน

๔. ให้แสดงจิตที่เกิดในทวาร และพ้นจากทวารโดยแน่นอนและไม่แน่นอน ดังต่อไปนี้

ก. จิตที่เกิดในทวารเดียว

ข. จิตที่เกิดในทวาร ๕

ค. จิตที่เกิดในทวาร ๖

ง. จิตที่เกิดพ้นจากทวาร ๖

ตอบ ก. จิตที่เกิดในทวารเดียวโดยแน่นอนมี ๓๖ หรือ ๖๘ ดวง ได้แก่ ทวิปัญจวิญญานจิต ๑๐ อัปปนาชวนจิต ๒๖ หรือ ๕๘ ไม่แน่นอนได้แก่ กามจิต ๔๔ (เว้นทวิปัญจวิญญานจิต ๑๐)

ข. จิตที่เกิดในทวาร ๕ โดยแน่นอนมี ๓ ดวง ได้แก่ มโนธาตุ ๓ ไม่แน่นอนได้แก่ กามจิต ๔๑ (เว้นทวิปัญจวิญญานจิต ๑๐ มโนธาตุ ๓)

ค. จิตที่เกิดในทวาร ๖ โดยแน่นอน มี ๓๑ ดวง ได้แก่ โสมนัสสันตริณจิต ๑ มโนทวาราวชชนจิต ๑ กามชวนจิต ๒๙ ไม่แน่นอนมี ๑๐ ดวง ได้แก่ อุเบกขาสันตริณจิต ๒ มหาวิปากจิต ๘

ง. จิตที่เกิดพ้นจากทวาร ๖ โดยแน่นอนมี ๙ ดวงได้แก่ มหัคคตวิปากจิต ๙ ไม่แน่นอน ได้แก่ อุเบกขาสันตริณจิต ๒ มหาวิปากจิต ๘

๕. ให้แสดง จิตและเจตสิก ที่รับอารมณ์ ดังต่อไปนี้ โดยแน่นอน

ก.นามอารมณ์

ข.รูปอารมณ์

ค.บัญญัติอารมณ์

ง.ปรมัตถอารมณ์

ตอบ จิต และเจตสิก ที่รับอารมณ์ โดยแน่นอน มีดังนี้คือ

ก. จิตที่รับนามอารมณ์

โดยแน่นอนมี ๑๔ ดวง คือ วิญญานัญญาตนณานจิต ๓

เนวสัญญานาสัญญายตนณานจิต ๓ โลกุตตรจิต ๘

เจตสิกที่รับนามอารมณ์

โดยแน่นอน ไม่มี

ข. จิตที่รับรูปอารมณ์

โดยแน่นอนมี ๑๓ ดวง คือ ทวิปัญจวิญญานจิต ๑๐ มโนธาตุ ๓

เจตสิกที่รับรูปอารมณ์

โดยแน่นอน ไม่มี

ค. จิตที่รับบัญญัติอารมณ์

โดยแน่นอนมี ๒๑ ดวง คือ รูปาวจรจิต ๑๕ (เว้นอภิญาจิต ๒)

อากาสาัญญาตนณานจิต ๓ อากิญจัญญาตนณานจิต ๓

เจตสิกที่รับบัญญัติอารมณ์ โดยแน่นอน มี ๒ ดวง คือ อัปมัญญาเจตสิก ๒

ง. จิตที่รับปรมัตถอารมณ์ โดยแน่นอน มี ๓๙ ดวง คือ ทวิปัญจวิญญานจิต ๑๐ มโนธาตุ ๓ สันตริณจิต ๓

มหาวิปากจิต ๘ หสึปปาทจิต ๑ วิญญาณัญญาตนณานจิต ๓ เนวสัญญานาสัญญายตนณานจิต ๓ โลกุตตรจิต ๘

เจตสิกที่รับปรหมัตถอารมณ์โดยแน่นอน มี ๓ ดวง คือ วิรติเจตสิก ๓

๖. ก. คำว่าวัตถุในวัตถุสังคหะนี้หมายความว่าอย่างไร ? วัตถุมืออย่าง ๖ แสดงมาพร้อมองค์ธรรม

ข. แสดงเจตสดังต่อไปนี้

- จิตที่เกิดขึ้นโดยอาศัยวัตถุรูปแน่นอน
- จิตที่อาศัยวัตถุรูปเกิดไม่แน่นอน
- จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้อาศัยวัตถุรูปแน่นอน

ตอบ ก. คำว่าวัตถุ ในวัตถุสังคหะนี้ หมายความว่า ธรรมเป็นที่อาศัยของจิตและเจตสิก ชื่อว่าวัตถุ วัตถุมือ ๖ อย่างคือ

- ๑. จักขุวัตถุ องค์ธรรมได้แก่ จักขุปสาท
- ๒. โสตวัตถุ องค์ธรรมได้แก่ โสตปสาท
- ๓. ฆานวัตถุ องค์ธรรมได้แก่ ฆานปสาท
- ๔. ชิวหาวัตถุ องค์ธรรมได้แก่ ชิวหาปสาท
- ๕. กายวัตถุ องค์ธรรมได้แก่ กายปสาท
- ๖. หทัยวัตถุ องค์ธรรมได้แก่ หทัยรูป

ข. ๑. จิตที่เกิดขึ้นโดยอาศัยวัตถุรูปแน่นอน มี ๔๓ ดวง คือ ทวิปัญจวิญญาณจิต ๑๐ มโนธาตุ ๓ โทสมูลจิต ๒ ตทารัมมณจิต ๑๑ หสึปปาทจิต ๑ รูปาวจรจิต ๑๕ โสตาปัตติมรรคจิต ๑

๒. จิตที่อาศัยวัตถุรูปเกิดไม่แน่นอน มี ๔๒ ดวงคือ โลภมูลจิต ๘ โมหมูลจิต ๒ มโนทวารวชชนจิต ๑ มหากุศลจิต ๘ มหากิริยาจิต ๘ อรูปาวจรกุศลจิต ๔ อรูปาวจรกิริยาจิต ๔ โลกุตตรจิต ๗ (เว้นโสตาปัตติมรรค)

๓. จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้อาศัยวัตถุรูปแน่นอน มี ๔ ดวง คือ อรูปาวจรวิปากจิต ๔

๗. ก. กิเลสมีจำนวนเท่าใด คืออะไรบ้าง ? ให้แสดงมาเฉพาะชื่อ

ข. ให้แสดงการนับกิเลสโดยพิสดาร ๑๕๐๐ มาดู ?

ตอบ ก. กิเลสมีจำนวน ๑๐ คือ ๑. โลภกิเลส ๒. โทสกิเลส ๓. โมหกิเลส ๔. มานกิเลส ๕. ทิฏฐิกิเลส

๖. วิจิกิจฉากิเลส ๗. ถีนกิเลส ๘. อุทธัจจกิเลส ๙. อหิริกกิเลส ๑๐. อนัตตูปกิเลส

ข. แสดงการนับกิเลส โดยพิสดาร ๑๕๐๐ อารมณ์ที่เป็นเหตุให้กิเลส ๑๐ เกิดขึ้นได้นั้นมี ๑๕๐ คือ นามเตปปัญญาสะ คือ นามธรรม ๕๓ นิปผันนรูป ๑๘ ลักษณะรูป ๔ รวม ๗๕

ในอัมมัตตสันดาน คือ ภายในตัวเรามี ๗๕

ในพหิตสสันดาน คือ สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตที่อยู่ภายนอกตัวเรามี ๗๕ รวม ๑๕๐ อารมณ์ ๑๕๐ คุณด้วยกิเลส ๑๐ คงเป็นกิเลส ๑๕๐๐

๘. ก. จงจำแนกพระธรรม ๙ โดยโสภณและอโสภณมาดู ฯ

ข. ให้แสดงอภิปตี ๔ พร้อมทั้งความหมายและองค์ธรรม ?

ตอบ ก. จำแนกพระธรรม ๙ โดยโสภณและอโสภณนั้น มีดังนี้ สัทธาพระ สติพระ ปัญญาพระ หิริพระ โอตตปปะพระ รวม ๕ เป็นโสภณ อหิริกพระ อนัตตปปะพระ รวม ๒ เป็นอโสภณ วิริยพระ สมาธิพระ รวม ๒ เป็นทั้งโสภณและอโสภณ

ข. แสดงอภิปตี ๔ พร้อมทั้งความหมายและองค์ธรรม

๑. ฉันทาภิปตี ธรรมชาติที่เป็นใหญ่ในความพอใจ องค์ธรรมได้แก่ ฉันทเจตสิก ที่ในทวิเหตุกขวนะ ๑๘

ติเหตุกขวนะ ๓๔ หรือ ๖๖

๒. วิริยาธิปติ ธรรมชาติที่เป็นใหญ่ในความเพียร องค์ธรรมได้แก่วิริยเจตสิก ที่ในทวิเหตุกขวนะ ๑๘
ติเหตุกขวนะ ๓๔ หรือ ๖๖

๓. จิตตาธิปติ ธรรมชาติที่เป็นใหญ่ในการรับอารมณ์ องค์ธรรมได้แก่ ทวิเหตุกขวนะ และติเหตุกขวนะ ๕๒
หรือ ๘๔

๔. วิมังสาธิปติ ธรรมชาติที่เป็นใหญ่ในการรู้แจ้งตามความเป็นจริง องค์ธรรมได้แก่ ปัญญาเจตสิก
ที่ในติเหตุกขวนะ ๓๔ หรือ ๖๖

๙. จงแสดงความหมายและองค์ธรรม ของธรรมต่อไปนี้ ใน โพธิปักขิยสังคหะ?

ก. ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ข. อุปปนนานํ กุสลานํ ภิชโยภาวาย วายาโม

ค. วิมังสลิทธิบาท

ง. สติสัมโพชฌงค์

ตอบ ก. ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน สติที่ตั้งมั่นอยู่ในการพิจารณาเนืองๆ ซึ่งสภาพธรรมที่เป็นอยู่ โดยอาการที่ปราศจาก
ตัวตน มีสภาพของโลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น องค์ธรรมได้แก่ สติเจตสิก ที่ใน มหากุศลจิต ๘

มหากิริยาจิต ๘ อปัณนาขวนะ ๒๖

ข. อุปปนนานํ กุสลานํ ภิชโยภาวาย วายาโม ความพยายามเพื่อให้กุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้เจริญยิ่งขึ้นไป
องค์ธรรมได้แก่ วิริยเจตสิกที่ใน กุศลจิต ๒๑

ค. วิมังสลิทธิบาท ปัญญาอย่างแรงกล้าเป็นบาทเบื้องต้นแห่งความสำเร็จ ฌาน มรรค ผล องค์ธรรมได้แก่ ปัญญา
เจตสิก ที่ในกุศลญาณสัมปยุตตจิต ๑๗

ง. สติสัมโพชฌงค์ ความระลึกได้ เป็นองค์แห่งการรู้อริยสัจ ๔ องค์ธรรมได้แก่ สติเจตสิก ที่ในมหากุศลจิต ๘
มหากิริยาจิต ๘ อปัณนาขวนะ ๒๖

๑๐. ก. ในสัพพสังคหะ มีธรรมอยู่ที่หมวด? คืออะไรบ้าง?

ข. ให้แสดงอริยสัจจะ ๔ พร้อมทั้งความหมายและองค์ธรรม

ตอบ ก. ในสัพพสังคหะ มีธรรมอยู่ ๕ หมวด คือ

๑. ชันธ

๒. อุปาทานักขันธ

๓. อายตนะ

๔. ธาตุ

๕. สัจจะ

ข. อริยสัจจะ มี ๔ คือ

๑. ทุกขสัจจะ ธรรมที่เป็นทุกข์ เป็นความจริงของพระอริยเจ้าทั้งหลาย องค์ธรรมได้แก่โลกียจิต ๘๑ เจตสิก ๕๑
(เวไนโลกะ) รูป ๒๘

๒. สมุทัยสัจจะ ธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ เป็นความจริงของพระอริยเจ้าทั้งหลาย
องค์ธรรม ได้แก่ โลภเจตสิก

๓. นิโรธสัจจะ ธรรมที่เป็นเครื่องดับทุกข์ เป็นความจริงของพระอริยเจ้าทั้งหลาย
องค์ธรรม ได้แก่ นิพพาน

๔. มรรคสัจจะ ธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงความดับทุกข์ เป็นความจริงของพระอริยเจ้าทั้งหลาย

องค์ธรรม ได้แก่ มัคคังคเจตสิก ๘ ดวง มีปัญญาเจตสิก เป็นต้น ที่โนมรรคจิต ๔

กลุ่มหลักสูตรและการสอน อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย